

جرائم و تخلفات مهندسی ساختمان در حقوق ایران

مهندس محمد فلاح

کارشناس رسمی، وکیل دادگستری
و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق

سرشناسه: فلاح، محمد، ۱۳۴۳-
عنوان: نام پدیدآور: جرایم و تخلفات مهندسی ساختمان در حقوق ایران / محمد
فلاح-
مختصات نشر: تهران: موسسه فرهنگی - حقوقی سینا، انتشارات حقوقی، ۱۳۹۱.
مختصات ظاهری: ۴۶۴ صص وزیری
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۲۴-۲۲-۷
وضعیت فهرست‌نویسی: الفبا
موضوع: ساختمان‌سازی -- قوانین و مقررات -- ایران
رده‌بندی کنگره: ۳۹۹.۴۱۲ - KMB
رده‌بندی دیویی: ۳۴۷/۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۸۱۱۰۲

عنوان: جرایم و تخلفات مهندسی ساختمان در حقوق ایران

مؤلف: محمد فلاح

ناشر: انتشارات حقوقی

حروفچینی: موسسه فرهنگی حقوقی سینا

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: بهار ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۱۲۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: پژمان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۲۴-۲۲-۷

www.nashrehoghoghi.com

info@nashrehoghoghi.com

نشانی: پایین‌تر از میدان فلسطین، پلاک ۳۵۷، ساختمان پزشکان ۱۵۷، طبقه چهارم، واحد ۲۵.

نمابر: ۶۶۹۷۲۰۰۳

تلفن: ۶۶۹۷۲۰۰۱-۲

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۵
فصل اول - کلیات	۱
مبحث اول - تاریخچه	۲
مبحث دوم - مهندسی	۱۷
گفتار اول - آغاز مهندسی	۱۸
گفتار دوم - مهندسی و کاربردهای آن	۲۱
مبحث سوم - تعاریف	۲۵
مبحث چهارم - رابطه حقوق و مهندسی ساختمان	۴۱
گفتار اول - تعریف و جایگاه حقوق مهندسی ساختمان در بین تقسیمات حقوق	۴۴
گفتار دوم - رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق عمومی	۴۷
۱. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق اساسی	۴۷
۲. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق کار	۴۸
۳. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق تأمین اجتماعی	۵۰
۴. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق اداری	۵۱
گفتار سوم - رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق خصوصی	۵۲
۱. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق مدنی	۵۲
۲. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با آئین دادرسی مدنی	۵۶
۳. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق بسمه	۵۷
۴. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق تجارت	۵۸
گفتار چهارم - رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق بین الملل	۶۰
۱. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق بین الملل عمومی	۶۰
۲. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق بین الملل خصوصی	۶۱
گفتار پنجم - رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق جزا	۶۳
۱. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق جزای عمومی	۶۴
۲. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با حقوق جزای اختصاصی	۶۵
۳. رابطه حقوق مهندسی ساختمان با آئین دادرسی کیفری	۶۶
گفتار ششم - رابطه حقوق مهندسی ساختمان با علوم اجتماعی و انسانی	۶۷
گفتار هفتم - رابطه حقوق مهندسی ساختمان با جرم شناسی	۶۸
مبحث پنجم - مسئولیت و اقسام آن	۷۱

گفتار اول - تعریف مسئولیت	۷۱
گفتار دوم - اقسام مسئولیت	۷۱
۱. مسئولیت اخلاقی یا وجدانی	۷۱
۲. مسئولیت حقوقی	۷۳
۳. مسئولیت کیفری و تمایز آن با مسئولیت مدنی	۷۳
گفتار سوم - منشاء مسئولیت و قلمرو آن	۷۸
۱. مسئولیت قراردادی	۷۸
۲. مسئولیت قهری یا مسئولیت خارج از قرارداد	۸۰
۳. مسئولیت کارفرما نسبت به اعمال کارگران و کارکنان	۸۱
۴. مسئولیت کارفرما درباره زیان‌های ناشی از کار به کارگران	۸۳
۵. مسئولیت مجریان و دفاتر مهندسی و مهندسان ناظر ساختمانی جهت املای مجاور در احداث بنا	۸۴
گفتار چهارم - مبانی مسئولیت در امور مهندسی	۸۶
۱. نظریه تقصیر	۸۷
الف - تقصیر شغلی و حرفه‌ای	۸۸
ب - تعهد به نتیجه و تمسک به وسیله در مشاغل مهندسی ساختمان	۹۰
۲. نظریه خطر یا مسئولیت مطلق	۹۱
۳. نظریه خطا	۹۴
۴. قاعده اتلاف	۹۶
۵. قاعده تسبیب	۹۸
۶. قاعده ضمان	۱۰۹
۷. قاعده لاضرر	۱۱۱
۸. قاعده عسر و حرج	۱۱۲
فصل دوم - جرائم مهندسی ساختمان	۱۱۵
مبحث اول - تعریف جرم	۱۱۴
گفتار اول - جرم از نظر جرم شناسان و جامعه شناسان	۱۱۵
گفتار دوم - جرم از دیدگاه حقوق‌دانان	۱۱۷
گفتار سوم - جرم در حقوق اسلامی	۱۱۹
گفتار چهارم - جرائم مهندسی جرائم قرار دادی هستند	۱۲۰
مبحث دوم - تفاوت بین جرم و خطا	۱۲۳
گفتار اول - از نظر مفهوم	۱۲۳

گفتار دوم - از نظر منبع.....	۱۲۴
گفتار سوم - از نظر مراجع رسیدگی.....	۱۲۴
گفتار چهارم - از نظر مجازات.....	۱۲۵
مبحث سوم - وجوه اشتراك و افتراق جرم و تخلف انتظامی.....	۱۲۷
گفتار اول - اشتراك.....	۱۲۷
گفتار دوم - افتراق.....	۱۲۸
۱. از جهت عام و خاص.....	۱۲۸
۲. از جهت عكس العمل‌ها.....	۱۲۸
۳. از جهت مرجع رسیدگی.....	۱۲۸
۴. از جهت عنصر قانونی.....	۱۲۹
مبحث چهارم - جرائم مربوط به مهندسی ساختمان.....	۱۳۱
گفتار اول - خطای كبرى (قصور و سهل انگارى در امور مهندسى و اقسام آن).....	۱۳۳
گفتار دوم - بی احتیاطی بی‌مبالاتی، عدم مهارت، عدم رعایت نظامات دولتی.....	۱۳۷
۱. بی احتیاطی.....	۱۳۷
۲. بی‌مبالاتی.....	۱۳۹
۳. عدم مهارت.....	۱۴۱
الف - عدم مهارت مادی.....	۱۴۲
ب - عدم مهارت معنوی.....	۱۴۳
۴. عدم رعایت نظامات دولتی.....	۱۴۴
گفتار سوم - تخلف از قوانین و مقررات.....	۱۴۷
۱. جرائم کارشناسان در حکم ارتشا به وسیله مهندسان ساختمان.....	۱۴۷
۲. جعل توسط کارشناس.....	۱۵۱
۳. جرائم مهندسی ساختمان از باب تسبیب.....	۱۵۲
۴. جرائم مهندسی ساختمان از باب تسبیب در تخریب.....	۱۶۲
۵. جرائم مهندسی از باب تخریب در اموال میراث تاریخی، فرهنگی.....	۱۶۴
۶. تقلب در ساخت و ساز.....	۱۶۵
مبحث پنجم - ارکان تشکیل دهنده جرائم مهندسی ساختمان.....	۱۶۹
گفتار اول - خطای مهندسی.....	۱۷۰
۱. مفهوم خطای مهندسی.....	۱۷۰
۲. طریقه اثبات خطا.....	۱۷۳
۳. تشخیص خطای زیان‌آور و ایجاد خسارت.....	۱۷۶

گفتار دوم - ورود خسارت و اوصاف آن	۱۷۷
۱. ضرر باید مسلم باشد	۱۷۷
۲. ضرر باید مستقیم و بلاواسطه باشد	۱۷۸
۳. ضرر باید جبران نشده باشد	۱۸۰
گفتار سوم - رابطه سببیت بین خطا و زیان وارده	۱۸۵
۱. نظریه تساوی شرایط	۱۸۸
۲. نظریه سبب نزدیک یا بی واسطه	۱۸۹
۳. نظریه علت مناسب	۱۹۱
۴. نظریه سبب متعارف	۱۹۲
۵. نظریه سبب مقدم در تأثیر	۱۹۳
مبحث ششم - آثار مسئولیت کیفری مهندسان	۱۹۵
گفتار اول - تحصیل مجازات	۱۹۵
گفتار دوم - جبران خسارت	۱۹۷
گفتار سوم - اشکال مختلف جبران خسارت	۱۹۷
۱. جبران خسارت به صورت اعاده وضع سابق زیان دیده	۱۹۷
۲. جبران خسارت به روش تعیین متادل	۱۹۹
مبحث هفتم - موضوعات مختلف در ارتباط با جرائم مهندسی	۲۰۳
گفتار اول - آثار تبعی محکومیتها در جرائم مهندسی	۲۰۳
گفتار دوم - تعلیق اجرای مجازات	۲۰۵
گفتار سوم - خسارت معنوی	۲۰۸
گفتار چهارم - شروع به جرم	۲۱۰
گفتار پنجم - چگونگی شمول ماده ۹ قانون اقدامات تأمینی بر مهندسی ساختمان	۲۱۱
گفتار ششم - تشدید مجازات مهندسی	۲۱۳
۱. براساس قانون نظام مهندسی	۲۱۳
۲. براساس قانون مجازات اسلامی	۲۱۵
فصل سوم - تخلفات مهندسی ساختمان	۲۱۹
مبحث اول - مقدمه و تعریف تخلفات مهندسی ساختمان	۲۲۰
گفتار اول - مباشرت در تخلف	۲۲۵
گفتار دوم - معاونت در تخلف	۲۲۶
مبحث دوم - علل بروز تخلفات مهندسی ساختمان	۲۲۷
گفتار اول - علل اجتماعی	۲۲۹

۱. مقوله امضاء فروشی و برگه فروشی	۲۳۰
۲. انحرافات اجتماعی	۲۳۴
۳. عدم آموزش مقررات ملی ساختمان در دانشگاه	۲۳۴
۴. عدم تدوین مقررات منطبق با نیازهای اجتماعی	۲۳۵
۵. فرار از مقررات	۲۳۵
۶. بیکاری	۲۳۶
گفتار دوم - علل اقتصادی و سایر علل	۲۳۷
۱. عدم پرداخت اعتبارات عمرانی به موقع جهت پیشرفت طرحهای عمرانی	۲۳۸
۲. افزایش قیمت زمین	۲۴۳
۳. افزایش قیمت مصالح ساختمان	۲۴۴
۴. ارزانی ملک در شهرهای اقماری کلان شهرها	۲۴۴
۵. هجوم صاحبان صنایع به شهرهای اطراف کلان شهرها	۲۴۵
۶. کوتاهی دولت در ترویج فرهنگ ایمن سازی	۲۴۵
۷. عدم تعادل میان عرضه و تقاضا در بازار مکن	۲۴۵
۸. عدم وجود مکانیزمهای تنبیه و کنترل	۲۴۶
۹. عدم رعایت اصول فنی منظور صرفه جویی در هزینه مالی	۲۴۷
۱۰. نیروی انسانی بخش ساختمان	۲۴۸
۱۱. عدم حضور مهندسان ناظر در سحت ساختمان سازی	۲۵۰
۱۲. نقش اهرمهای نظارتی	۲۵۱
مبحث سوم - مخاطرات تخلفات مهندسی ساختمان در جامعه	۲۵۳
گفتار اول - لطمه به طرحهای شهرسازی	۲۵۳
گفتار دوم - لطمه به اجتماع	۲۵۳
گفتار سوم - لطمه به سرمایه ملی کشور	۲۵۵
مبحث چهارم - ماهیت تخلفات مهندسی ساختمان	۲۵۷
گفتار اول - ماهیت کیفی	۲۵۷
گفتار دوم - ماهیت غیرکیفی	۲۶۳
مبحث پنجم - مصادیق تخلفات مهندسی ساختمان	۲۶۷
گفتار اول - مقررات ملی ساختمان ایران و ضوابط و معیارهای فنی	۲۶۷
۱. تعریف مقررات ملی ساختمان و آئین نامه	۲۶۷
۲. انواع مدارک فنی رایج در کشور	۲۶۸
۳. ویژگیهای مقررات ملی ساختمان و افتراق آن با آئین نامه	۲۶۸

۱. مستند بودن آراء	۳۶۵
۲. برخورداری از تعلیق و تخفیف و تشدید	۳۶۶
۳. معلوم بودن اقامتگاه متخلف و ساختمان مورد تخلف	۳۶۹
۴. استفاده یا کسب نظر از کارشناسان و متخصصین و کمیسیون‌های فوق تخصصی	۳۷۰
۵. تاریخ جلسه رسیدگی و امضاء اعضای شورای انتظامی نظام مهندسی و درج مهلت تجدید نظرخواهی و مرجع آن در آراء صادره	۳۷۰
مبحث هفتم - مرجع تجدیدنظر	۳۷۱
گفتار اول - رسیدگی بوسیله مرجع تجدیدنظر	۳۷۴
مبحث هشتم - اجرای آراء مربوط به تخلفات مهندسی ساختمان	۳۷۷
گفتار اول - آراء قطعی و شرایط آن	۳۷۹
۱. ابلاغ رای صادره	۳۸۰
۲. معین بودن موضوع رای صادره	۳۸۱
۳. اصول کلی برای اجرای رای	۳۸۲
الف - اصل لزوم ابلاغ رای قبل از اجرا	۳۸۲
ب - اصل لزوم قطعی بودن رای برای اجرا	۳۸۳
ج - اصل عدم توقف رای	۳۸۴
د - اصل ممنوعیت اجرای رای خلاف قانون	۳۸۵
هـ - اصل قانونی بودن اجرای احکام	۳۸۶
۴. آثار قطعی شدن آراء	۳۸۷
۵. برخورداری از ضمانت اجرایی	۳۸۸
مبحث نهم - مسأله کاربردی	۳۹۱
مبحث دهم - توصیه‌های نظارتی برای جلوگیری از تخلفات مهندسی ساختمان	۴۰۹
مبحث یازدهم - مشکلات اجرایی پروژه های ساختمانی کشور و ارائه راه‌حلی‌های مربوطه	۴۱۳
نتیجه	۴۲۵
فهرست منابع	۴۳۳

پیشگفتار

در ادوار گذشته تا سده‌های اخیر مهندس و مهندسی از قداست خاص برخوردار بوده و مهندس‌شان و منزلتی داشت و از طبقات ممتاز و علمی جامعه و در زمره دانشمندان به حساب می‌آمد. برای اینکه مهندس به این مقام و موقعیت برسد الزاماً می‌بایست مراحل را می‌گذراند و شخصاً نیز واجد صفات ویژه‌ای می‌بود. توفیق او با درجه دانش و تخصص وی ارتباط داشت و حتی تاریخ مهندسی حکایت دارد که مهندس علاوه بر علم مهندسی می‌بایست علوم دیگری به خصوص ریاضی، (هندسه) مساحتی، طراحی و مدیریت را بداند و از نظر خلاقیت دارای هنر باشد.

به هر حال قدما برای علم و حرفه مهندسی شرافت و منزلتی خاص قائل بوده‌اند و آن را می‌آموختند تا به مراتبی از علم و فضل دست یابند و برای جامعه خود مفید باشند؛ نه آنکه از راه این علم، به فواید مادی دست یابند... لیکن هر چه از گذشته ایام مهندسی به طرف دوران معاصر می‌رود به مرور ایام این قداست و معنویت کم‌رنگ می‌شود به طوری که مهندسان نامدار از کار مهندسی منحرف به خدمت اغنیاء درآمد و حرف مهندسی را وسیله کسب ثروت و مقام و منصب و حتی رسیدن به مقام صدارت قرار دادند و به این جا رسیده که در عصر حاضر ضرورتاً به شعب و رشته‌های تخصصی مختلف تقسیم و به صورت مهندسی درآمد است. البته تخصصی شدن رشته مهندسی همانند سایر علوم از دستاوردهای مثبت و ارزنده دنیای امروز است. لیکن تحولات جدید عرصه مهندسی نوین و تکنولوژی وابسته به آن در مواردی بر اثر سهل‌انگاری سلامت و جان انسان‌ها را می‌گیرند.

اهداف تأسیس نظام مهندسی در ده بند است که بند نه و ده مربوط به مسائل صنفی و هشت بند دیگر مربوط به مسائل مدیریتی است. هدف آن این است که کشور سرمایه‌های عظیم ملی را در بخش ساختمان به طرق صحیح در صنعت مصرف نماید. ساختمان‌هایی ایجاد کند که در ابعاد گوناگون مقرون به صرفه اقتصادی، بهره‌برداری مطلوب در درازمدت، عمر زیاد، حداقل مصرف انرژی و ایجاد آرامش و آسایش برای بهره‌برداران و نمود معماری غنی کشور ما از نظر هویت و... باشد. لذا سازمان نظام

مهندسی سازمانی است که باید به تمام این امور سر و سامان دهد و از نگاه توسعه پایدار در بخش ساخت و ساز که از طراحی معماری مقدم بر برنامه‌ریزی و بعد به اجرا و مسائل کاربرد صحیح مسائل ساختمانی می‌رسد به همه این‌ها نظم بدهد و آن را قانونمند کند دست عوامل غیر متخصص و فاقد صلاحیت را کوتاه کند. این کار بسیار مشکل و بزرگ است چون الآن هر فرد فاقد صلاحیت به خودش اجازه می‌دهد در این کار دخالت بکند در علم پزشکی جامعه خیلی راحت این را پذیرفته و می‌پذیرد که یک آدمی که پزشک نیست حق ندارد در کار پزشکی دخالت کند و خیلی روشن است کسی جرأت نمی‌کند چون سریعاً کارش را به دادگاه و محاکم و... می‌رسد اما چطور در کار ساختمان در مملکت ما افراد فاقد صلاحیت به خودشان اجازه می‌دهند دخالت کنند هیچ کس هم با آنها برخورد نمی‌کند در حالیکه نگارنده حقیر معتقدم اگر یک پزشک قلبی شد نهایتش ممکن است جان یک آدم را در یک طبابت تهدید کند ولی اگر یک ساختمان خراب به وسیله مهندسی ساخته شود ممکن است جان چندین نفر را تهدید کند ضمن این که سرمایه‌های عظیم کشور هم از بین می‌رود و چرا باید عمر ساختمان‌های ما کم باشد اگر در ساخت و ساز کشور کار اصولی انجام دهیم منافع مادی مهندسان بیشتر می‌شود یعنی کار مهندسی ارزش پیدا می‌کند و بالطبع رعایت ایمنی ساخت و ساز جزء فرهنگ جامعه می‌شود. به نظرم روشن است که ارزش‌گذاری و ارتقای کیفی ساخت و ساز در کشور ارزش مهندسی را هم بالا می‌برد.

دانش مهندسی ساختمان این مرز و بوم وارث دستاوردهای تلاش‌های خالصانه خیل کثیری از متقدمان و معاصران دلسوخته و فرهیخته است و طبعاً شایسته است نسل کنونی مهندسان ساختمان با حفظ و غنی‌سازی این میراث، دین خود را نسبت به آن بزرگان ادا نمایند به هوش باشیم که مبدا گرگ‌های بد گنده‌ای همچون مسئولیت‌گریزی، سهل‌انگاری و نادیده گرفتن اصول فنی، بنیاد این خانه را بر باد دهند.

ما مهندسان که معتقد به قیام مهدی (ع) هستیم باید ساختمان‌ها را مطابق اصول و ضوابط فنی بسازیم تا یاران حضرت در آن انسجام و ریشه کفر و الحاد را برچیده و عدالت را در سرتاسر گیتی هستی و کائنات مستقر سازند.

تقریظ نامه

یکی از مسائل مغفول در علوم انسانی مسأله علوم میان‌رشته‌ای است و به نظر می‌آید آینده علوم انسانی در دست کسانی است که تحقیقات خود را به صورت میان‌رشته‌ای انجام می‌دهند. علوم انسانی و به‌ویژه رشته حقوق تا مدتی باید به‌صورت مرتبط مورد مطالعه قرار گیرد. به‌عنوان مثال دانشجوی حقوق باید تا چند سال در تمامی زمینه‌ها مانند تاریخ؛ فلسفه؛ جامعه‌شناسی و... مطالعه کند و آنگاه وارد مطالعات تخصصی شود. این شیوه در برخی کشورها به‌گونه‌ای عملی شده است. مثلاً کسی که بخواهد لیسانس حقوق بگیرد ابتدا باید لیسانس رشته دیگری اخذ کرده باشد. علوم انسانی به شدت وابسته به یکدیگر هستند و نمی‌توان آنها را جدا از هم آموخت و حتی با علوم پایه و مهندسی نیز ارتباط دارد. بر همین اساس برخی از پژوهشگران مطالعات خود را به‌صورت مشترک انجام می‌دهند و موفق نیز هستند. یکی از این محققان جناب آقای مهندس فلاح نویسنده کتاب حاضر است که علاوه بر مطالعات حقوقی و تحصیلات تکمیلی حقوقی، مدرک مهندسی عمران نیز اخذ کرده است و امید می‌رود آغاز راه برای دانش‌پژوهان باشد. کتاب حاضر حقوق و مهندسی را به یکدیگر پیوند می‌زند و توسط شخصی نگاشته شده است که در هر دو زمینه دارای تحصیلات دانشگاهی می‌باشد. ضمن تبریک به نگارنده محترم و آرزوی توفیق ایشان در گام‌های بعدی امیدوارم برای خوانندگان نیز سودمند باشد.

عباس زراعت

استاد دانشگاه

تخلفات و مسئولیت های منتسب به مهندسان ساختمان و وابسته های به آن که پرونده های مربوط به آن در مراجع قضائی تشکیل می گردد، قابل بررسی و مطالعه است و چون انتظار چنین وقایعی را از حرفه مهندسی ساختمان نمی باشد و از طرفی با تجربه اندک ۲۰ ساله حقیر در زمینه امور ساختمانی شامل (نظارت - اجرا - طراحی در دانشگاه) و امور حقوقی و کارشناسی های مربوطه، در رشته راه و ساختمان و ثبت و حوادث ناشی از کار و کارگری ارجاعی از محاکم قضائی، وکالت دادگستری و تدریس در دانشگاه، مرا به خود جلب نمود و این امر سبب گردید که موضوع تهیه کتاب خود را در ارتباط با این قبیل جرائم و تخلفات انتخاب نمایم گرچه دیگران هم تا کنون در خصوص این موضوع مطالبی نوشته اند، به نظرم آمد اولاً بصورت جدید راهگشایی این حرفه فنی مقدس باشم و برای جامعه هم مفید و مثمر ثمر واقع شود. ثانیاً با تماس نزدیک و خصوصی که با تعدادی از مهندسان متخلف در حین انجام کارشناسی در امور محوله دادگستری داشتم چنین دریافتیم که بعضاً نسبت به مسئولیت قانونی خود در ارتکاب بعضی جرائم و تخلفات فنی جاهل و بی اطلاع بوده اند و بدون این که بدانند جهل به قانون رافع مسئولیت نیست اذعان می داشتند و نمی دانسته اند فلان اقدام آنان جرم یا خلاف بوده است و به هر صورت برای توجیه اقدام خود معاذیری داشتند به طوری که قانع شدم که در پاره ای از موارد این قبیل مهندسان ساختمان به مسئولیت خود آگاه نبوده اند البته قصور آنان در این بوده است که مقررات حرفه ای خود را مطالعه نکرده و از دیگران سؤال ننموده اند مثلاً مهندس محاسب و ناظری که به التماس و خواهش فردی مستمند و عدم بضاعت لازمه مالی برای احداث بنا به خاطر ابرو و حیثیت آن خانواده شناژبندی در ساختمان را نادیده گرفته که آن خانواده بتواند مابقی عملیات اجرایی ساختمان را انجام دهند تا سرپناهی برای آنان تهیه و از مستاجرنشینی رهایی یابند این اقدام را احسان نسبت به آن فرد دانسته غافل از این که در جامعه ما این اعمال تخلف است و منجر به تعقیب حقوقی و حتی کیفری می گردد....

در بعضی موارد مهندسان ساختمان نیز پیدا می شوند که از اصول بنیادین و اخلاقی و حرمت و قداست دور افتاده و حرص و طمع و تمنیات دنیوی بر آن ها غلبه کرده و در حرفه خود دچار انحراف شده اند بطوری که روز به روز حسن اعتماد و اعتقاد در رابطه بین مهندس و مردم کم و سوء ظن و حالت بدبینی جایگزین آن می شود و حالتی که منجر به مشاجره یا اختلاف بین مهندس و مردم شود و کار به دستگاه قضائی و محاکم کشانده شده و مهندس خود را در مقابل افراد و قاضی و قانون می بیند که در سال های اخیر رو به رشد است.

البته علت انگیزه تهیه کتاب خوب بود لیکن در عمل و ضمن بررسی دریافتم که موضوع پر زحمتی را انتخاب کرده ام زیرا منابع و مآخذ این موضوع خیلی کم است بیشتر منابعی که وجود دارد موضوعاً مربوط به تاریخ مهندسی و یا نظام مهندسی و یا در ارتباط با مسئولیت مدنی مهندسی و یا راجع به تخلقات انضباطی مهندسان ساختمان و حرفه های وابسته می باشد و بعضی منابع هم که تصور می رفت با موضوع کتاب ارتباط داشته باشند از استحکام و استدلال کافی برخوردار نبود و خلاصه می توانیم بیان نمایم موضوع انتخاب شده برای نگارش بسیار جدید و کم سابقه می باشد.

در تهیه و تنظیم این کتاب ابتدا از روش کتابخانه ای و توصیفی استفاده و به کتابخانه مرکز تحقیقات و مسکن وزارت و مسکن شهرسازی و کتابخانه دانشگاه تهران و دانشگاه آزاد اسلامی مراجعه لیکن به علت کمبود منابع نتوانستیم آن طور که باید استفاده ای ببرم لذا به روش کتاب ورزی روی آوردم و بر اساس مراجعه سازمان نظام مهندسی تهران و اصفهان، اداره عمران شهرداری تهران، کانون کارشناسان رسمی دادگستری و با راهنمایی اساتید حقوق و بعضی از قضات دادگاه های تجدید نظر استان اصفهان و تجربه مهندسان ساختمان و استاد گرامی خود دکتر سید علی ثابت، پرفسور عباس زراعت و رئیس سازمان نظام مهندسی اصفهان آقای مهندس عسگری تعدادی کتاب، رساله و مقاله را شناسایی و بررسی نمودم که از راهنمایی نامبردگان تقدیر و تشکر می گردد و با توجه به این که عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان بودم جهت

تحقیقی از دانشگاه با ارائه معرفی نامه از سازمان نظام مهندسی کشور در چندین جلسه پرونده هایی را مطالعه نمودم که عمدتاً در ارتباط با تخلفات انضباطی و شغلی مهندسان ساختمان و رشته های مرتبط به آن بود که به علت گذشت شاکتی یا عدم تعقیب شاکتی و یا به علت عدم احراز سهل انگاری و قصور مهندسی متشکی عنه یا مرور زمان از طرف شورای انتظامی استان مختومه اعلام شده بود و یا حتی توسط کمیسیون تجدید نظر (شورای انتظامی نظام مهندسی) بندرت احکام بدوی را نقض نموده بود و محازات هلی که تعیین می شود معمولاً توییح مهندس محکوم به درج یا بدون درج در پرونده و گاهی هم با پرداخت جریمه و در موارد نادری هم انفصال یا محرومیت مهندسی در مدت معین از حرفه مهندسی بود. دیده می شود که آراء مذکور مبنای بر تجزیه و تحلیل حقوقی نبود و حتی اکثراً به علت عدم احراز وقوع سهل انگاری از طرف مهندس رأی به موفقنی تعقیب یا صدور حکم برائت می شد و حتی در دادگاه که از کارشناس رسمی اخذ نظریه می نمودند با اعتراض و ارسال پرونده به دادگاه تجدید نظر و حتی دیوان عالی کشور به علت عدم وقوع قصور مختوم یا بین افراد ذی مدخل عوامل اجرانی اعم از مجری، پیمانکار، کارفرما، ناظر فنی قصور تقسیم می گردید.

موضوع این کتاب ناظر به تخلفات و جرائم مهندسی ساختمان در حقوق ایران و مشاغل وابسته مهندسی ساختمان می باشد که در سه فصل تحت عناوین کلیات (رابطه حقوق و مهندسی ساختمان)، جرائم مهندسی ساختمان و تخلفات مهندسی ساختمان در حقوق ایران تنظیم شده است.

فصل اول تحت عنوان کلیات به مباحث تعاریف و سیر تحول تاریخ مهندسی ساختمان و رابطه حقوق و مهندسی و جایگاه حقوق مهندسی ساختمان در بین تقسیمات حقوق و منشاء و مفهوم و قلمرو مسئولیت مهندسی و نظریه های مبنای مسئولیت در امور مهندسی ساختمان مشتمل بر پنج مبحث بیان گردیده است.

فصل دوم: تحت عنوان جرائم مهندسی ساختمان در حقوق ایران مشتمل بر هفت مبحث در خصوص جرم و افتراق و اشتراك آن با خطای انتظامی و جرائم مربوط به مهندسی ساختمان و اقسام قصور و خطاهای مهندسی ساختمان و ارکان تشکیل دهنده جرائم و آثار مسئولیت کیفری مهندسان و قوانین و مقررات موضوعه در ارتباط با جرائم مهندسی و مسائل مختلفه آن بیان شده است.

فصل سوم: تحت عنوان تخلفات مهندسی ساختمان در یازده مبحث شامل تخلفات انضباطی و حرفه ای و علل بروز تخلفات مهندسی ساختمان از نظر اجتماعی و اقتصادی و مضاررات آن در جامعه و مباحث تدوینی مقررات ملی ساختمان ایران و تخلف از اصول شهرسازی و فنی و بهداشتی و سایر انواع تخلفات را با توجه به قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۴ و آئین نامه اجرای مصوب ۱۳۷۵ و ۱۳۷۹ و نظامات اداری مصوب ۱۳۸۶ و مبحث ایمنی و حفاظت در حین اجرا مصوب ۱۳۸۵ و سایر مباحث ۲۰ گانه و نحوه رسیدگی به تخلفات در شورای انتظامی استان و تجدیدنظر در شورای انتظامی نظام مهندسی و ابلاغ آراء قطعی و اجرای آن تنظیم شده است. در مبحث نهم یک مسئله کاربردی در زمینه تخلفات مهندسی ساختمان در امر نظارت و پاسخ به فرضیات مربوطه و نتایج حاصله و در مبحث دهم توصیه های نظارتی و در مبحث یازدهم مشکلات اجرایی پروژه های ساختمانی کشور و ارائه راه حل های مربوطه برای جلوگیری از کاهش تخلفات و جرائم مهندسی ساختمان ارائه و در پایان نتیجه گیری به عمل آمده است. تلاش بر این است که دامنه نقد و بررسی محدود به جنبه خاصی از تخلفات مهندسی ساختمان صرف نشود و دایره شمول آن همه ابعاد مختلف و قابل بررسی را در این زمینه در بر گیرد و هر موضوعی که به نحوی با تخلفات و جرائم ارتباط داشته باشد، ولو این که کوچک و کم اهمیت باشد، مد نظر قرار گرفته، تا بتوان به یک جمع بندی منطقی و قابل قبول رسید.